

naš kmet jemlje gozdi gnjilovico, in jo vozi na njivo (listje, hojevina, mah i. dr.). Gnjilovica sama na sebi je rujava ali črnkasta, zato ji pravijo tudi černica, perhka in pri ognju večidel zgorí. Na zraku razpada; jemlje veliko vlage in plinov v se, serkajé kizlogas razvija ogljenec in amonijak, poglavitno hrano rastlin. V vodi, kjer ne more zrak do nje, skisa se, in take kisline se deloma v vodi ne razkrojé. Vodo, katere se močno napije, zaderžuje; ker je tamna, solnčne žarke k sebi vabi, se tedaj rada sogreje in osušena se močno skerčuje. Z rudnimi zemskimi deli pomešana, imenuje se tudi vertna perst (Dammerde).

Z gnojem pride naj več gnjilovice v perst in tam je zelo imenitna, kar se tiče rastlinske hrane. Po nje pride rastlinam ogljenec in gnjilec; zemlja pripravlja, da serka amonijak, in zgošuje prost zrak in nekatere plinove; težko perst rahlja, peščeno pa veže in vlaži, in ker se je solnce močno prijema, ogreva in spodbuja perst. Navadna perst po njivah ima v 100 delih 3 — 6 delov gnjilovice, dobra vertna perst pa je ima po 20 in še več. Kedar je njiva mokra, se pozna že po barvi. Kjer je osem ali še več odstotkov gnjilovice, je zemlja črnorujava ali celo črna.

Posebna perst (Humusboden) je gnjilovica le tam, kjer je nje več kakor polovico v persti. To je po močvirjih in šotiščih, v katerih so rastlinski ostanki na pol strohnjeni in na mokrem zogljeni (v oglje spremenjeni). Tukaj škoduje preobilost nerazkrojene gnjilovice brez dušca in hrane. Perst je prerahla in gobasta, o suši se močno izsuši, o moči postane godlja, o zmerzlini se napihne. Gnjilovica ne sogrije, ampak le trohni, in žlahne trave ne morejo tam rasti; raste le bica, ostrič saš i. dr.

Taka gnjilovica se mora najprej osušiti. Da ji odpravijo kislino, smešajo jo z laporjem, s kuhanim apnom ali pepelom, katerega dobiva tako, da mah požigajo. Na taki persti rase oves, krompir in repa še precej dobro, in ako se prav glešta, se spremeni v dobro njivo.

Kako se spoznava perst.

Iz tega, kar je bilo ravno razloženo ni težko na to odgovoriti. Povzemimo vendar še enkrat ta znamenja in pridenimo še druga.

Ilovica se spozna, da nareja pri mokrem oranji špehasto brazdo, da se o suši razpoka in deževnico na verhu obderžuje. Na ošlate je volna in mastna, in ima nekak poseben duh po ilovici. Na nji raste preslica, travna ljulika, lisičji rep, bilnica, velikonočnica, bradovičnik, travniška zlatica, repinec i. dr.

Peščena perst ima ravno nasprotno lastnosti. Rada razpada, ne prijemlje se oralnega orodja, vodo hitro serka, je osorna in pusta in na

nji rado raste resje, kurje zdravje (Hungerblümchen), jetičnik (Ehrenpreis) i. dr.

Močno apnena ali lapornata zemlja je sivo-rujava, malo deržeča, vroča, in tam raste lepi čevelje, vsake sorte detelja, jeglič i. dr. Če se na suho apnino ali na lapor vlije močnega kisa, zakipi in tem dalje kipi, čem več je apna v nji. Ako ni v tleh apnine, nimajo polži lupine, za polževino mora biti apno.

Peščeno-ilovnata perst se že kaže po svoji ilovnati barvi in po primešanem pesku, na nji raste ruman, regrat, detelja, oves, proso.

Gnjilovica se odlikuje s svojo majhno težo in tamno barvo. Po gorkem dežji dahne po trohnini. Kjer je šota, raste šotni mah, močvirski rožmarin (Ledum palustre, Sumpf-Porst) i. dr.

Zelo železnata perst je rumenkasta, rudečkasta, usnjato-rujava in taka je tudi voda, ki izvira iz takih tal.

Železnati deli, ako jih ni preobilo, grejejo in mehčajo perst, kedar jih je pa preveč, rastlinam škodujejo, le mala kislica ima rada veliko železa.

Po teh znamenjih se spoznava perst. Kmetu to spoznanje veliko koristi, ker iz tega sklepa, kako ima obdelovati zemljo, katere rastline ima saditi, in kako da more zemljoboljševati? Po tem se tudi ravna kup zemljišč. Zemlja je kmetovalcu delavnica, in to bi imel poznati v vsih njenih delih.

Spomini na Dunaj in okolico.

Pisnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo :

Kar lepega vidiš, hvalevrednega ališiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominček po prilovici latinski: „Littera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

4. dan septembra. (Izlet z gosp. naravoslovnem docentom Hayek-om v schönbrunski zverinjak.) Na danes popoldan nas je bil povabil verli in jako zmožni docent naravoslovja, gospod Hayek, naj gremo z njim v Schönbrun, da si ondi ogledamo zverinjak in rastlinski vrt. Da smo radi sprejeli tako mikavno vabilo, kdo bi nad tem dvomil. Poleg tega je bilo tudi vreme kaj prijetno in toplo, tedaj še en nagib več, zapustiti za ene ure dunajski šunder. Pot do tje sem že v drugi priliki opisoval, naj danes toraj koj povem, da smo se, skoz dolgo vežo krasne palače schönbrunske pridši, napotili proti desni strani koščato zaraščenega perivoja. Široki ravni pot pelje skoz taistega, drevje, — bukovje